

לקו"ש חלק ט"ז פ' תרומה שיחה א

פיענוח מראי מקומות

פ' תרומה כה, ב: דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. פרש"י ד"ה ויקחו לי תרומה: לי לשמי.

מסכת תמורה לב, א: אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית אין משנין אותן מקדושה לקדושה ומקדישין אותן הקדש עילוי ומחרימין אותן ואם מתו יקברו רבי שמעון אומר קדשי בדק הבית אם מתו יפרו.

דברתי לך ודומיהם כי כבר אמר הלא השמים ושמי השמים לא יכלכלוך וכעין זה פ"י לקמן ועשו לי מקדש",

גו"א "ויקחו לי לשמי. דאם לא כן הרי "להי הארץ ומלואה" (תהלים כד, א), וכתוב (תהלים נ, יב) "אם ארעב לא אומר לך" "כי לי כל חיתו יער וגו'" (שם שם ט), ולפיכך צריך לומר 'לי לשמי"',

באר מים חיים "וזה ויקחו לי ופירש רש"י לשמי כלומר כאשר יזכרו שלשמי הם לוקחים ולהשכין שכינתי בארץ אצלם, ודאי יקחו. כי ודאי יאמרו שלולי הוא יתברך אומר זה ורוצה בזה לא היה עולה זאת כלל על דעתינו ולא גבה לבנו שנדמה כך על אחת מני אלף שיעשה כן במקומנו ומאת ה' היתה זאת היא נפלאה בעינינו. ואכן את זה תאמר להם כי מאת כל איש אשר ידבנו וגו' שלא יסברו כי אני חפץ לשכון בכסף וזהב שהם נותנין כי הלא לי הכסף ולי הזהב, והעיקר אצלי הוא נדבת לבבם הטהור שאראה טוב לבבם באהבה ושמחה כאשר יתנו על הדבר, אל זה אביט רוח נכאה וחרד על דברי, כי הנה רוח מלפני יעטוף (ישעיה נ"ז, ט"ז) פירוש שרוחם ונשמתם הוא נלקח מגבוה גבוה עד שגבוהים ממחיצת מלאכי השרת ובהם אני

1) ראה רא"ם "לי לשמי. לא כסתם לי שבמקרא המורי להבאת דבר אל העצם כי כתוב אם ארעב לא אומר לך ומזה הטעם עצמו פירש גבי ועשו לי מקדש לשמי כי כתוב השמים ושמי השמים לא יכלכלוך ואף כי הבית הזה אבל גבי אשר נדרת לי וכי ידור נדר ליי לא פירש כלום לפי שאין שם אלא אמירה שצריך להזכיר השם בנדרו בין בנדר גבוה בין בנדר הדיוט לומר אני נודר לשם לתת למזבח או לבדק הבית כך וכך או לתת לראובן כך וכך אבל לא מפני שמלת לי אינה נופלת על הלקיחה כי מצאנו קחה לי עגלה משולשת וקח לי משם שני גדיי עזים וכמהו רבים ועוד דא"כ גבי ועשו לי מקדש למה לא פירש אותו כמשמעו",

ספר זכרון "ויקחו לי, לשמי לפי שכלפי מעלה לא שייך למימר קח לי או עשה לי דמשמע לצרכי אמר הרב שר"ל לשמי, וכן נמי כתב גבי ועשו לי מקדש בית קדושי כלומר להם הוא ולצרכם אבל לקיחתו ועשייתו תהי' לשם שמים",

פי' מהרי"ק "ויקחו לי תרומה אומי רש"י לי לשמי כלומי למלאכת להשרות שכינתי ביניהם וכן בנה בניתי בית זבול לך, ר"ל לשמך שתשרה שכינתך בינינו דאי אפשר לי ולך ר"ל צרכך על דרך אשר דבר לי או אשר

רוצה לשכון ולא בגופם וגשמיותם כי נאה לקדוש פאר מקדושים ועל כן כשיעלה מחשבותם עם כשרון לבבם לפני באמת באהבה, מזה יתעורר שיהיה מעון ונועם שלי שם עמהם בבחינת אתדבקות רוחא ברוחא" עיי"ש בארוכה,

דבק טוב "ויקחו לי תרומה. פרש"י לי לשמי רש"י רצה ליישב שבנין בית המקדש אינו צורך גבוה דאיזה בית אשר תבנו לי לכן פירש שאינו אלא לשמי רוצה לומר בשבילי כדי שתתברך. . אי נמי דקשה לרש"י דמשמע שבתחילה לא הוה של הקדוש ברוך הוא והלא כל הארץ ומלואה שלו הוא". **ועוד.**

(2) **שני הענינים שבפנים, שאין שייך שיתנו לו, ושאין צריך לשום דבר - הם לכאורה ב' ענינים שתלויים בפי' "ויקחו לי", אם מפני שהנתינה היא לו (אליו) או מפני שהנתינה היא לצרכו כביכול; וע"ז הובאו ב' הפסוקים דלקמן לענין הא' לה' הארץ ומלואה ולענין הב' אם ארעב גו'.**

ובמפרשים הנ"ל מדגישים בעיקר ענין ופי' הב' (ספר זכרון, באר מים חיים, פי' מהרי"ק. ועד"ז בדקדוקי רש"י כאן [נעתק לקמן הערה 5]).

ובלבוש האורה "לכן אומר אני שבלשון זה שאמר רש"י יפרישו לי ממונם נדבה בא להודיע חיבור וקישור פשט של פסוק זה דויקחו לי תרומה מפני שק' לו ז"ל ויקחו לי ויתנו לי מבעי ליה שאין מלת לי נופלת על הלקיחה רק על הנתינה, ואף על פי שפירושו לשמי אין זה תלוי במלת ויקחו, כי גם אם היה כתוב ויתנו לי היינו צריכין לפרש לשמי דמה שייך נתינה לו ית' כבר הכל שלו כי לה' הארץ ומלוא' לכך פרש"י תחלי פי' המלות ואמר לי לשמי תרומה הפרשה ואחר כך רוצה לחבר ולקשר פשט הכתוב כדרכו להודיע היאך נופל מלת לי על ויקחו ואמר יפרישו לי ממונם נדבה ומלת יפרישו הוא פירושו של ויקחו מדכתיב אחריו תרומה וה"ק מה היא הלקיחה שנופל עליו לשון לי היא הפרשה ר"ל בעת שלוקח ומפריש מכיכו מממונו נדבה תהיה אותו הלקיחה

וההפרשה מכיסו לשמי, ואם כתב ויתנו הייתי אומר שאין צריך לשמי אלא הנתינה דהיינו כשנותנו מידו ליד הגזבר אעפ"י שתחלת לקיחתו מן הכיס היה לצורך דבר אחר לכך כתב ויקחו לי לומר שהלקיחה שלוקחו ומפרישו מן הכיס או מן התיבה משאר המעות גם היא תהיה לשמי" עיי"ש **ושפ"ח** "לי לשמי. דהא כל דבר שבעולם שלו הוא" הוא בענין הא' דהכל שלו.

ויל"ע ברא"ם "לא כסתם לי שבמקרא המורה להבאת דבר אל העצם" ומביא פסוק הב' (אם ארעב גו'). ובגו"א הביא ב' הפסוקים.

(3) **תהלים כד, א** "לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה תבל וישבי בה".

(4) **תהלים נ, יב** "אם ארעב לא אמר לך כי לי תבל ומלאה".

(5) **דקדוקי רש"י (באר רחובות) כאן** "לי לשמי, דהא ודאי אין לפרש מלת לי כשמושה בכל מקום לקירוב ולדיבוק ויקחו משום דאין לדבק רק בדבר גשמי והשם ב"ה אינו גוף ולא ישיגוהו משיגי הגוף ואין לו שום דמות וצורה וכל הברואים צריכים ליה והוא אינו צריך להם לכן קאמר לי לשמי כאלו יאמר לרצוני וההינו במה שתרמו התרומה ותעשו רצוני ניכר שמי".

(6) **כי אין לומר שזהו בכדי לציין התחלת הסדרה - כי כמדובר כמ"פ אין דרכו של רש"י בכך (ראה לקו"ש ח"ב ע' 78 הערה 2 "לכאוי אפ"ל שמעתיקן לציין התחלת הסדרה - אבל אינו, כי . . כמדובר כמ"פ, מזה שבכו"כ פרשיות (כבפי' וארא וקדושים) לא כתב רש"י שם הסדרה בתחלתה מוכח דלא נחית לציין מקום התחלת הסדרות בפירושו עה"ת").**

(7) **ובדפוס א' דרש"י, וא' מכת"י רש"י - לא העתיק תיבת תרומה בהד"ה.**

(8) **וכמודגש גם בזה שמעתיק בפירושו (עוה"פ) "לי לשמי". ולהעיר שבדפוס א' ובאחדים מכת"י רש"י לא העתיק תיבת**

"לי" עוה"פ בפירושו. אבל בדפוס שני וברוב הדפוסים וכת"י הוא כבפנים.

9) ויצא כח, כב "והאבן הזאת אשר-שמתי מצבה יהיה בית אלקים וכל אשר תתן-לי עשר אעשרנו לך".

10) בא יג, ב "קדש-לי כלי-בכור פטר כל-רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא".

11) כמו שהקשה במשכיל לדוד עה"פ "ויקחו לי פירש"י ז"ל לי לשמי, לכאורה משמע דכוונת הרב לשלול דלא נפרש בסתם לי דהא לא שייך ח"ו שאינו צריך לבריות אלא רוצה לומר לשמי, וכך פי' הרא"ם אבל אינו נלע"ד שהרי מצינו בכמה מקראות הדומין לזה דלא פירש"י בהו ולא מידי כגון עשר אעשרנו לך, קדש לי כל בכור, כל פטר רחם לי, אדם כי יקריב מכס קרבן לה, וכן רבים אלא נר' דכאן מרגיש רש"י לי ויקחו דהו"ל ויתנו ורמזו בתירוצו מ"ש במדרש וכי מי שני לה' הארץ ומלואה וכו' הוא צריך לב"ו אלא שחומד לישראל להשרות שכינתו בהם ע"כ, ולכך כתיב ויקחו שישראל יקחו להקדוש ברוך הוא ע"י תרומה זו וכי היכי דלא תיקשי לפי המד' דא"כ הו"ל ויקחו אותי, ולכך מתרץ דאדרבא לא שייך מלת אותי ממש כי הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוהו ית"ש רק הוא ע"ד ושמו את שמי על בני ישראל דהיינו שיחול שמו ית' עליהם והיינו דקאמר לי לשמיי".

12) ואין להקשות מהלשון "קחה לי" (לך טו, ט "ויאמר אליו קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת ואיל משלש ותר וגו'") **שלא ביארו רש"י איך יתכן לגבי הקב"ה**

- כי י"ל, שמובן הוא מפרש"י שם "ג' עגלים רמז לג' פרים פר יוהכ"פ כו"ו ז"ל שם ד"ה עגלה משלשת: שלשה עגלים; רמז לשלשה פרים, פר יום הכפורים ופר העלם דבר של צבור ועגלה ערופה,

וכן בפרש"י לפני"ז "בזכות הקרבנות כו" [עה"פ שם, ו "והאמן בה' ויחשבה לו צדקה" פרש"י ד"ה ויחשבה לו צדקה: הקב"ה חשבה לאברם לזכות ולצדקה על האמנה שהאמין בו. דבר אחר במה אדע,

לא שאל לו אות אלא אמר לפניו, הודיעני באיזה זכות יתקיימו בה, אמר לו הקב"ה, בזכות הקרבנות], **שמזה מובן שגם "קחה לי" הוא כענין של קרבן**.*.

וראה ת"א שם "קריב קדמי" "ואמר ליה קרב קדמי עגלין תלתא ועזין תלתא ודכרין תלת ושפנינא ובר יונא", **ולא כמו שתרגם בכ"מ "סב" *וכיו"ב**.

ובתיב"ע שם "סב לי תקרובתי וקריב קדמי" "ואמר ליה סב לי תקרובתי וקריב קדמי עגלא ברת תלת שנין וברחא בר תלת שנין ועיזא ברת תלת שנין ושפנינא ותסילא בר יון".

ועד"ז בפסוק יו"ד שם [ויקח-לו את-כל-אלה ויבתר אתם בתוך ויתן איש-בתרו לקראת רעהו ואתה-צפר לא בתר"] תיב"ע: "וקריב קומוי ית כל אילן ופסג יתהון במציעא וסדר פסגא דחד כל קביל חבריה וית עופא לא פסג".

וראה פרש"י שם יוד: ואין המקרא יוצא מידי פשוטו לפי שהי' כו' וז"ל שם ד"ה ויבתר אתם: חלק כל אחד לשני חלקים; ואין המקרא יוצא מידי פשוטו, לפי שהיה כורת ברית עמו לשמר הבטחתו להוריש לבניו את הארץ כדכתיב ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר וגומר, ודרך כורתית ברית לחלק בהמה ולעבר בין בתריה, כמה שנאמר להלן העברים בין בתרי העגל (ירמיה ל"ד), אף כאן תנור עשן ולפיד אש אשר עבר בין הגזרים הוא שלוחו של שכינה, שהוא אש.

- ובהפסוקים דפ' במדבר (ג, יביג "ואני הנה לקחתי את-הלויים מתוך בני ישראל תחת כלי-בכור פטר רחם מבני ישראל והיו לי הלויים: כי לי כלי-בכור ביום הכתי כל-בכור בארץ מצרים הקדשתי לי כלי-בכור בישראל מאדם עד-בהמה לי יהיו אני ה'".

מא "ולקחת את-הלויים לי אני ה' תחת כל-בכר בבני ישראל ואת בהמת הלויים תחת כלי-בכור בבהמת בני ישראל".

תשלכון אתו") "תהיון לי" ופרש"י "הרי אתם שלי" ד"ה ואנשי קדש תהיון לי: אם אתם קדושים ופרושים משקוצי נבלות וטרפות הרי אתם שלי ואם לאו אינכם שלי

- אין רש"י צריך לבאר, כי לא נאמר ענין של קיחה וכיו"ב.

14) להעיר מהגירסא בדפוס א' וכת"י רש"י (הנ"ל הערה 7). ובעוד כת"י (ה"א קלא. ה"א קעג) מעתיק רש"י בהד"ה "ויקחו לי תרומה", ומפרש "ויקחו לי לשמי".

15) ראה לעיל הערה 12.

16) משכיל לדוד בפרש"י [נעתק לעיל הערה 11]. וראה בפ"י מהרי"ק [נעתק לעיל הערה 1].

17) ראה גם לבוש האורה, באר מים חיים בפרש"י (אלא שלפירושם קאי על ההפרשה לשמי (וראה לקמן הערה 23)).

18) יל"ש עה"פ (רמז שסג) ממדרש אבכיר "ויקחו לי תרומה מי שנאמר בו לה' הארץ ומלואה, אשר לו הים והוא עשהו, ואומר הן לה' אלקיך השמים הוא צריך לבשר ודם, אלא שחומד לישראל לשרות שכינתו בהם כאב שמחמד לבניו לכך נאמר ויקחו לי. והרי דברים קל וחומר ומה לעשות משכן כבוד וכפרה לישראל אמר הקב"ה דבר אל בני ישראל בלשון פיוס כמה דאת אמר דברו על לב ירושלים האומות שהן דוחקין לישראל ונוטלים ממונם על כרחן מה תהא עליהן שכל מי שנוטל ממון כאלו שופך דמים שנאמר מחמס בני יהודה אשר שפכו דם נקי בארצם".

19) וראה שמו"ר פל"ג, א "ויקחו לי תרומה, הדא הוא דכתיב (משלי ד, ב): כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעזבו, אל תעזבו את המקח שנתתי לכם, יש לך אדם שלוקח מקח, יש בו זהב אין בו כסף, יש בו כסף אין בו זהב, אבל המקח שנתתי לכם יש בו כסף. . יש בו זהב. . ויש לך מקח שמי שמכרו נמכר עמו, אמר הקדוש ברוך

מה "קח את־הלויים תחת כל־בכור בבני ישראל ואת־בהמת הלויים תחת בהמתם והיולי הלויים אני ה'") שנאמר לשון לקיחה לי על הלויים, כבר מובן ענינו שהרי נאמר שזה תחת כל בכור ש"הקדשתי לי".

וראה פרש"י בפסוקים הנ"ל וז"ל [שם, יב] ד"ה ואני הנה לקחתי: ואני מהיכן זכיתי בהן מתוך בני ישראל שיהיו ישראל שוכרין אותן לשרות שלי? ע"י הבכורות זכיתי בהם ולקחתי תמורתם. לפי שהיתה העבודה בבכורות, וכשחטאו בעגל נפסלו, והלויים שלא עבדו ע"ז נבחרו תחתיהם. וראה הערה הבאה.

* שהוא לה' כמפורש כבר בתורה לפני? - מתחיל מקרבן קין כו' "מנחה לה" (בראשית ד, ג ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה"), ועוד.

** בפרשתנו ב"תקחו את תרומתי" - תסבון "מליל עם בני ישראל ויפרשון קדמי אפרשותא מן כל גבר דיתרעיה לביה תסבון ית אפרשותי", וזאת התרומה אשר תקחו מאתם - תסבון "ודא אפרשותא דתסבון מנהון דהבא וכספא ונחשא".

משא"כ בפעם הא' "ויקחו לי תרומה" תרגם "ויפרשון קדמי" "מליל עם בני ישראל ויפרשון קדמי אפרשותא מן כל גבר דיתרעיה לביה תסבון ית אפרשותי" (וראה הערה 23).

אבל בתיב"ע תרגם בכולם "יסבון", "תסבון", "תסבון" וז"ל שם: "מליל עם בני ישראל ויסבון קדמי אפרשותא מן כל דיתרעי לביה ולא באלמותא תסבון ית אפרשותי: ודא אפרשותא דתסבון מנהון דהבא וכספא ונחשא".

13) משא"כ לשון "לי הוא" - בא שם - שפרש"י "לעצמי קניתיים" וז"ל שם ד"ה לי הוא: לעצמי קניתי, ע"י שהכיתי בכורי מצרים.

ועד"ז במשפטים (כב, ל "ואנשיקדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב

"תרומה - הפרשה". ולאח"ז ממשיך פי' הענין "יפרישו לי כו"

- ע"ד מ"ש בלבוש האורה כאן עה"פ [נעתק לעיל הערה 2] ("וה"ק מה היא הלקיחה שנופל עליו לשון לי הוא הפרשה ר"ל בעת שלוקח ומפריש מכיסו מממונו נדבה תהי' אותו הלקיחה וההפרשה מכיסו לשמי כו"), אבל לפ"ז הוצרך רש"י לומר **"יפרישו לשמי"**.

ומזה שכתב רש"י "יפרישו לי כו" מוכח קצת, שהוא פי' בפ"ע בתיבת תרומה, ופי' "לי - לשמי" בהפסוק הוא ענין בפ"ע, כדלקמן.

24) בריש מס' קידושין "גמר קיחה קיחה משדה עפרון כו' וקיחה איקרי קנין" וז"ל שם: "וכסף מנא לן גמר קיחה קיחה משדה עפרון כתיב הכא (דברים כב, יג) כי יקח איש אשה וכתוב התם (בראשית כג, יג) נתתי כסף השדה קח ממני, וקיחה איקרי קניין דכתיב השדה אשר קנה אברהם, אי נמי שדות בכסף יקנו" - אבל לא הובא בפרש"י עה"ת.

25) אף שע"ע לא למד הבן חמש למקרא תיבת "תרומה" בחומש - הרי הובא בפרש"י משפטים כב, כח "מלאתך ודמעך לא תאחר בכור בניך תתן-לי" ד"ה ודמעך: התרומה, ואיני יודע מהו לשון דמע. ובכלל הרי"ז תיבה רגילה בלשון הקודש.

26) ויתירה מזו (ע"ד ההלכה עכ"פ) שע"י ההפרשה עצמה נעשה הקדש, ו"כל היכא דאית' בבי גזא דרחמנא איתא" (ר"ה ו, א "חד דאמר ולא אפריש וחד אפריש ולא אקריב, וצריכא דאי אשמעינן אמר ולא אפריש משום דלא קיימיה לדיבוריה אבל אפריש ולא אקריב אימא כל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתיה צריכא".

חולין קלט, א "ושמואל אמר כל היכא דאיתיה בבי גזא דרחמנא איתא דכתיב להי הארץ ומלואה, וכן אמר ר' יוחנן במקדש תרנגולתו לבדק הבית ומרדה, אמר ליה רבי שמעון בן לקיש וכיון שמרדה פקעה ליה

הוא לישראל, מכרתי לכם תורת, כביכול נמכרתי עמה, שנאמר: ויקחו לי תרומה, משל למלך שהיה לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונטלה, בקש לילך לו לארצו ולטל לאשתו. אמר לו: בתי שנתתי לך יחידית היא, לפרש ממנה איני יכול, לומר לך אל תטלה איני יכול לפי שהיא אשתך, אלא, זו טובה עשה לי, שכל מקום שאתה הולך קיטון אחד עשה לי, שאדור אצלכם, שאיני יכול להניח את בתי. כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, נתתי לכם את התורה, לפרש הימנה איני יכול, לומר לכם אל תטלוה איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר (שמות כה, ח): ועשו לי מקדש".

שם, ו "דבר אחר, ויקחו לי תרומה, הדא הוא דכתיב (משלי ד, ב): כי לקח טוב נתתי לכם, אמר רבי ברכיה הכהן ברבי, בנהג שבעולם אדם מוכר חפץ בתוך ביתו הוא עצב עליו, והקדוש ברוך הוא נתן תורה לישראל ושמח, הוי: לקח טוב. בנהג שבעולם אדם לוקח חפץ מצר לשמרה, אבל התורה משמרת בעליה, שנאמר (משלי ו, כב): בהתהלךך תנחה אתך. בנהג שבעולם אדם לוקח חפץ מן השוק שמא יכול לקנות בעליו, אבל הקדוש ברוך הוא נתן תורה לישראל ואומר להם כביכול לי אתם לוקחים, הוי: ויקחו לי תרומה".

20) מלכים א ה, כז "כי האמנם ישב אלקים עלהארץ הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כיהבית הזה אשר בנית".

21) נשא ו, כז "ושמו את-שמי עלבני ישראל ואני אברכם".

22) להעיר שבדפוס ב' דרש"י (ועד"ז באחדים מכת"י רש"י) בסיום פרש"י ד"ה תרומה איתא: ומדרש אגדה ויקחו תרומה אין כתיב כאן אלא ויקחו לי כביכול אותי אתם לוקחים שאדור ביניכם.

23) לכאורה י"ל דהפירוש ברש"י "תרומה, הפרשה יפרישו לי כו" הוא המשך באותו הד"ה "ויקחו לי תרומה". ולכן בתחילה מפרש תיבת "לי - לשמי", ואח"כ מפרש

הלשון ויקחו נופל על לשון דבר אל בני ישראל אלא הל"ל קחו לכן פירש ויקחו לי לשמי כלומר לא על עצם הקיחה הוא רק שיהיה הקיחה לשמו עכ"ל "דקושיית רש"י דמלת לי היא מיותרת, אלא שהרע"ב מפרש (וראה צדה לדרך) "להשמיענו שתהא התרומה לי כלומר מקודשת לשמי", היינו שיהי' בשביל הקדש ולא הפרשה סתם,

ועד"ז בלבוש האורה "וכמו שהדין כן הוא גבי תרומה הניתנת לכהן שצריך להפרישה מן הכרי של תבואה לשם תרומה ואשר אמר הרג"א כאן על פרש"י שפ"י תרומה הפרשה וז"ל לא תרומה הניתנת לכהן עכ"ל אינו נכון כי גם לשון תרומה הנאמרת גבי נתינה לכהן פירושו ג"כ הפרשה ע"ש שמפרישה מן הכרי של תבואה ואינו לשון הרמה והגבהה כמו תרומה דהכא וגם היא היתה נדבה דהא אפ"י חיטה אחת פוטרת כל הכרי וכמו דהתם עכ"פ צריך ליתן ה"נ לא סגי דלא יתן כלום שעכ"פ צריך ליתן אלא שיתן מה שירצה ואין חילוק ביניהם אלא דהתם פירושו הפרשה מן הכרי של תבואה והכא פירושו הפרשה מממון שבכיסו או בתיבתו כד הוצרך רש"י לפרש גם הכא שפירושו הפרשה ולא לשון הרמה והגבהה וזהו פירושו של תרומה יפרישו לי מממונם". **ועוד. משא"כ להמבואר לקמן בפנים.**

(29) אבל לא להנ"ל הערה 26.

(30) בפ"י מהרש"ל (הובא בצדה לדרך כאן):
"שקשה לרש"י שאין הלשון ויקחו נופל על לשון דבר אל בני ישראל אלא הו"ל קחו לכן פירש ויקחו לי לשמי כלומר לא על עצם הקיחה הוא רק שיהי' הקיחה לשמו".

אבל לפ"ז: א) לא הו"ל לרש"י להעתיק גם תיבת "תרומה". ב) הו"ל לפרש בפירושו "ויקחו לי לשמי", וכהגירסא בהערה 14.

(31) תמורה לב, א "אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית אין משנין אותן מקדושה לקדושה ומקדישין אותן הקדש עילוי

קדושתה, אמר ליה בבי גזא דרחמנא איתא דכתיב לה' הארץ ומלואה. ורמי דר' יוחנן אדר' יוחנן ורמי דר' שמעון בן לקיש אדר"ש בן לקיש יאדאיתמר מנה זה לבדק הבית ונגנבו או נאבדו רבי יוחנן אמר חייב באחריותן עד שיבואו לידי גזבר וריש לקיש אמר כל היכא דאיתיה בבי גזא דרחמנא איתיה דכתיב לה' הארץ ומלואה קשיא דריש לקיש אדריש לקיש קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן. . אמר לך ריש לקיש הני מילי קדשי מזבח דמחוסר הקרבה אבל קדשי בדק הבית דלאו מחוסר הקרבה אע"ג דאמר עלי לא מחייב עי"ש).

ועד שלדעת ר"ל קדשי "בדק הבית גמרון בהפרשתו וא' משום דלא הביאו ליד גזבר הכל גזברין הן דלה' הארץ" (פרש"י חולין שם ד"ה דמיחוסר הקרבה "דכי אמר עלי הכי קאמר עלי להביאו לעזרה אבל בדק הבית גמרו בהפרשתו ואי משום דלא הביאו ליד גזבר הכל גזברים הן דלה' הארץ").

(27) חיי שרה כג, יז "ויקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר לפני ממרא השדה והמערה אשרבו וכלהעץ אשר בשדה אשר בכלגבלו סביב" ד"ה ויקם שדה עפרון: תקומה היתה לו, שיצא מיד הדיוט ליד מלך; ופשוטו של מקרא ויקם השדה והמערה אשר בו וכל העץ לאברהם למקנה וגו'.

(28) ולהעיר מרע"ב "תרומה ויקחו לי לשמי פ"י דהל"ל ויקחו תרומה ולמה היה צריך לכתוב לי להשמיענו שתהא התרומה לי כלומ' מקודשת לשמי"

וצדה לדרך כאן "רש"י לי שלמי כתב הרא"ם ז"ל לא כסתם לי שבמקרא המורי להבאת דבר אל העצם כי כתוב אם ארעב לא אומי לך ומזה הטע' עצמו פירש גבי ועשו לי מקדש לשמי כי כתו' השמים ושמי השמים לא יכלכלוך ואף כי הבית הזה. . אבל לא מפני שמלת לי אינה נופלת על הלקיחה כי מצאנו קחה לי עגלה משולשת וקח לי משם שני גדיי עזים וכמהו רבים ועוד דא"כ גבי ועשו לי מקדש למה לא פירש אותו כמשמעו עכ"ל. . והנה הרב הגדול מהרש"ל ז"ל פירש שקשה לר"י שאין

ומחרימין אותן ואם מתו יקברו רבי שמעון
אומר קדשי בדק הבית אם מתו יפדו".

32) הל' תמורה פ"ד הי"א "המשנה את
הקדשים מקדשה לקדשה עובר בלא תעשה
שנאמר בבכור (ויקרא כו) לא יקדיש איש
אתו שלא יעשנו עולה או שלמים. והוא הדין
לשאר הקדשים שאין משנין אותן מקדשה
לקדשה אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק
הבית. כיצד. אם הקדיש לבדק ההיכל לא
ישנה לבדק המזבח. וכן כל כיוצא בזה. ואין
לוקין על לאו זה

וז"ל בראב"ד שם: "כיצד אם הקדיש לבדק
ההיכל וכו'. א"א זה לא ידעתי מנין לו
שהרי כולן מקדשי בדק הבית הם באים
כדתניא הקטרת וכל קרבנות הצבור מביאין
מתרומת הלשכה מזבח הזהב לבונה וכלי
שרת באין ממותר נסכים מזבח העולה
לשכות ועזרות באין מקדשי בדק הבית חוץ
לחומת העזרה באין משירי לשכה וכו'
אלמא אין שינוי בין קדשי היכל לשאר
עזרות ולא למזבח ואולי טעה במה שאמרו
אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית
אין משנין אותן מקדושה לקדושה והוא
סבור כמו שאין משנין מקדשי הבית אפילו
מקרבו לקרבו כד אין משנין בבדק הבית
אפילו מבדק לבדק ואינו כן שקדשי מזבח
אפילו מקדשים קלים לחמורים אין משנים
ואין ממעטים באכילת קדשים אבל בדק
הבית מה יש בין זה לזה והרי הוא מודה
שמשנין בדק הבית. קדשי מזבח יש מהן
נאכלין ויש שאינן נאכלין יש מהן ליום אחד
ויש מהם לשני ימים והנאכלין ליום אחד
לא שוו במתנותיהם אלא אלו מכפרין ואלו
אין מכפרין דין הוא שלא ישתנו מזה לזה
אבל בקדשי בדק הבית מה הפרש בין זה
לזה".

33) בגדר קדושת היכל י"ל שלהרמב"ם
נכללה גם מחיצת העזרה - ראה רמב"ם
הל' בית הבחירה (פ"א ה"ה): "ועושין
מחיצה אחרת סביב להיכל רחוקה ממנו
כעין קלעי החצר שהיו במדבר וכל המוקף
במחיצה זו שהוא כעין חצר אהל מועד הוא
הנקרא עזרה" וז"ל שם: "ואלו הן הדברים
שהן עיקר בבנין הבית עושין בו קדש וקדש

הקדשים ויהיה לפני הקדש מקום אחד
והוא הנקרא אולם ושלשתן נקראין היכל
ועושין מחיצה אחרת סביב להיכל רחוקה
ממנו כעין קלעי החצר שהיו במדבר וכל
המוקף במחיצה זו שהוא כעין חצר אהל
מועד הוא הנקרא עזרה והכל נקרא
מקדש".

דלכאורה מחיצה זו היא בשביל העזרה
(מקום שבו עומד המזבח) ולמה קוראו
"מחיצה אחרת סביב להיכל" כו', ובפרט
שהוא מיותר לכאורה? וי"ל דדינא קמ"ל
בזה דמחיצה זו היא בשביל ההיכל וא"כ
קדושת היכל לה. ואם הקדיש לבדק היכל
נכלל בזה גם מחיצה זו, ועפ"ז גם ע"ז הדין
דלא ישנה לבדק המזבח

(וראה כס"מ הל' תמורה שם "ומ"ש כיצד
אם הקדיש לבדק ההיכל וכו': כתב
הראב"ד זה לא ידעתי מנין לו וכו'. ומ"ש
והרי הוא מודה שמשנין בדק הבית נראה לי
שדייק כן ממה שאמר אם הקדיש לבדק
ההיכל לא ישנה לבדק המזבח משמע דוקא
מחמור לקל אין משנין אבל מקל לחמור
משנין. ואפשר לומר שרבינו סבור שטענה זו
שטען הראב"ד לחלק בין קדשי מזבח
לקדשי בדק הבית היא כדאי לומר שבדק
הבית רשאי לשנות מקל לחמור אבל אינה
כדאי לומר שיהא רשאי לשנות מחמור
לקל"י).

34) דתרומת המשכן (המדובר בפרשתנו)
הוא של בדק הבית (ראה מגילה כט, ב
"בשלמא למ"ד צו את בני ישראל משום
דכתיבי קרבנות התם כדר' טבי אלא למ"ד
כי תשא קרבנות מי כתיבי שקלים לאדנים
כתיבי, כדתני רב יוסף שלש תרומות הן של
מזבח למזבח ושל אדנים לאדנים ושל בדק
הבית לבדק הבית, בשלמא למאן דאמר כי
תשא היינו דשני האי ראש חדש משאר
ראשי חדשים" עיי"ש).

ואף שבפרשתנו מדובר בתרומת המשכן
(בדק הבית) סתמית, משא"כ ברמב"ם שם
שאיירי בהקדיש (בפירוש) לבדק ההיכל
כו' - מ"מ י"ל דגם בזה מהני לדעת רש"י
הכוונה ד"לשמ"י כבפנים.

35) ראה לקמן סעיף ז.

כל מאת כל איש אשר ידבנו לבו דלא שייך לשון נדבה כיון שיד כולם שוה בה ונראה דרש"י לגופי' כיון לתרץ זה בדבור דלעיל שכתב ידבנו לשון נדבה והוא לשון רצון טוב" עיי"ש בארוכה)

(- דוחק לומר שהדין ד"לשמי" הוא רק בתרומת האדנים.

ועוד ועיקר: הרי כתב רש"י ע"ז (ד"ג' תרומות אסורות כאן") "אמרו רבותינו", אבל בפשוטו, הפרשה כאן מדבר ע"ד תרומת המשכו וע"ז קאי גם "ויקחו לי תרומה".

וראה מפרשי רש"י פסוק ג' וז"ל שם: עה"פ "וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת" פרש"י ד"ה זהב וכסף ונחשת וגו': כלם באו בנדבה – איש איש מה שנדבו לבו – חוץ מן הכסף שבא בשוה, מחצית השקל לכל אחד, ולא מצינו בכל מלאכת המשכן שהצרך שם כסף יותר, שנאמר וכסף פקודי העדה וגו' בקע לגלגלת וגו', ושאר הכסף הבא שם בנדבה עשאוהו לכלי שרת.

וז"ל במשכיל לדוד שם: "זהב כו', כלם באו וכו' ק"ל לרש"י דכיון דהכא מיירי בתרומת נדבת המשכן כדלעיל הרי לא מצינו במשכן שום דבר מכסף רק האדנים שהם לא שייכי להך תרומי וא"כ מה עשו מכסף זה ולכך מתרץ דלעיל בכסף זה כלל גם כן הכתוב הכספים דלעיל דבקע לגלגלת, אלא מיהא מאחר שעירבו הכתוב עם האחרים שבאו בנדבה ש"מ דקמ"ל שהי" ג"כ כסף שבא שם בנדבה אעפ"י שלא הוצרך לעיקר המשכן גופי' ואמנם עשאוהו לכלי שרת".

וז"ל בלבוש האורה שם: "זהב וגו' כולם באו בנדבה כו' ע"כ הוכרח רש"י לומר כן אע"ג שגם כסף בא בנדבה כמו ששמע מלשונו בסמוך ג' תרומות כו' ואחת תרומת המשכן נדבת כל אחד ואחד שלש עשרה דברים כו' משמע שכל הי"ג דברים באו בנדבה וגם הכסף אחד מהם אלא מדכתיב אחריו ועשו לי מקדש וגו' ולמקדש דהיינו

36) ואף שפירש"י להלן (ד"ה תקחו): ג' תרומות אמורות כאן א' תרומת בקע לגלגלת שנעשו מהם האדנים כו' ואחת תרומת המזבח כו' ואחת תרומת המזבח כו' וז"ל שם ד"ה תקחו את תרומתי: אמרו רבותינו שלש תרומות אמורות כאן, אחת תרומת בקע לגלגלת שנעשו מהם האדנים, כמו שמפרש באלה פקודי, ואחת תרומת המזבח בקע לגלגלת לקפות לקנות מהן קרבנות צבור, ואחת תרומת המשכן נדבת כל אחד ואחד (תלמוד ירושלמי שקלים א'). י"ג דברים האמורים בענין כלם הצרכו למלאכת המשכן או לבגדי כהנה כשתדקדק בהם (וא"כ "ויקחו לי" נאמר רק בתרומה הא' - תרומת האדנים)

- הרי (אף את"ל דרש"י חשבון כפי הסדר שהם כתובים בתורה (כבירוש' שקלים פ"א ה"א ג' תרומות נאמרו בפרשה הזאת תרומת אדנים ותרומת שקלים ותרומת המשכן דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו' זו תרומת אדנים מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי זו תרומת שקלים וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זו תרומת המשכן. תרומת המשכן למשכן מה שירצו יעשו תרומת שקלים לקרבן מה שירצו יעשו כדי שיהא יד כולן שוה תרומת אדנים לאדנים העשיר לא ירבה והדל לא ימעט. אמר רבי אבון אף בפרשה הזאת נאמר בה ג' תרומות (שמות לא) מחצית השקל תרומה לה' יתן תרומת ה' לתת את תרומת ה"י) ו"ויקחו לי תרומה" קאי על תרומת האדנים

(ראה משכיל לדוד "משמע ודאי דרש"י חשיב להו כסדרן שהם כתובים בתורה, וטעמו דהאמצעית דכתיב ביה תרומתי משמעו על הקרבנות דהיינו המיוחדת לי כדכתיב את קרבני לחמי וכו' והשלישית דכתיב וזאת התרומה זהב וכולי פשיטא דקאי על תרומת המשכן, א"כ ממילא הראשונים מיירי בתרומת האדנים, וכך מפורש להדיא בירוש' דשקלים פ"ק. אך ק' דכיון שהראשונה מיירי בשל האדנים והיא בקע לגלגלת כמ"ש רש"י א"כ אמאי כתיב

המשכן לא מצינו שהוצרך שם כסף יותר מכסף של בקע לגולגולת כמו שאומר בפיי"ו.

37) בנוגע להשינוי מתרומה א' לב' (כגון: מתרומת המשכן (בדק הבית) (לשקלים עבור) קרבנות צבור) - יל"ע בדעת רש"י בפשט"מ אם גם בזה מהני הדין ד"לשמי" שאפשר לשנות או לא.

ע"ד ההלכה - ראה: רמב"ם וראב"ד הל' שקלים פ"ד ה"י וז"ל ברמב"ם שם: "שקלים שלא הספיקו להן לכל קרבנות הצבור מוציאין את הראוי להם מקדשי בדק הבית. אבל אין בדק הבית מוציא את הראוי לו מקדשי המזבח"

וז"ל בראב"ד שם: "שקלים שלא הספיקו. כתב הראב"ד בשקלים בירושלמי מצא זה הענין. אבל לא כדבריו שלא דברו אלא בכלי שנמצא בלשכת נדבות הכלים והיא היתה לשכה בפני עצמה חוץ מלשכת בדק הבית שהיתה לכספים ולזהב ולשכת הכלים היתה עשויה על תנאי זה שאם יצטרך ממנה כלי למזבח לוקחין אותו למזבח אבל קדשי בדק הבית אין משנים אותם שהרי שנינו כן (במעילה) [בתמורה] עכ"ל"

(וצפע"נ שם "שקלים שלא הספיקו כו'. עיין בהשגות והנה עיין בירושלמי יומא פ"א דבעי מהיכן הקריבו קרבנות המלואים הא בעי משל צבור ואמר שם דנתנדבו ע"ש ואמאי לא אמר דנטלו ממאי דנשתייר מבנין המשכן לפי שיטת רבינו וגם באמת דהא המלואים הוה צורך חינוך המשכן ואמאי לא הוה גדר בנין ועיי' כתובות דף ק"ו ע"ש"

וה"ח "וכן מזבח כו'. עיין בכ"מ ועיין תוס' קדושין ד' נ"ד ע"ב ע"ש ועיין במה דס"ל לרבינו ז"ל בסוף הלכות תמורה דאין משנין מקדשים שהוקדשו לצורך בנין ההיכל לצורך בנין המזבח הרי דס"ל דהוה ב' קדושות ועיין בירושלמי שקלים ספ"ו אך לא יעשה בית ה' ספות כסף וגרסינן שם מן ספות כסף ע"ש ושם ספ"ה ועיין מש"כ הראב"ד ז"ל בהשגות בהלי ערכין ספ"ב ועיי'

רש"י תמורה דף כ"ג ע"ב ד"ה זהב לכפורת ותוס"י יומא דף נ"ה וכאן בהלי י" ע"ש"י).

ספ"ב מהל' ערכין "הצרכו לקדשי מזבח ולא הספיקו להן תרומת הלשכה מוציאין את הראוי להן מקדשי בדק הבית. אבל אם הצרכו לבדק הבית ולא מצאו בלשכת בדק הבית דבר המספיק להן אין מוציאין הראוי להן מקדשי המזבח" ובמפרשי הרמב"ם שם. צפע"נ שם.

מפרשי הירושלמי ספ"ה דשקלים וז"ל בפני משה שם: "תני. בתוספתא דתמורה בפרק ד' והכי תני שם חומר בהקדש המזבח מה שאין בהקדש בדק הבית וחומר בהקדש בדק הבית מה שאין בהקדש מזבח חומר בהקדש מזבח שנותנין הימנו להקדש הבית את הראוי לו מאילך ושלא מאילך והקדש בדק הבית אינו אלא מאילך וחומר בהקדש הבית שתחלת הקדשו מועלין בו והקדש המזבח יש הימנו שמועלין בו ויש הימנו שאין מועלין ולא הותרו לאכילה אלא בפדיון ע"כ שם. וניכר הטעות מהחלוף התיבות שם דלפי הכתוב לפנינו ברישא מה חומר היא בהקדש המזבח אדרבה הקדש בדק הבית חומר הוא וצריך להיות בהפך והיינו כדמייתי להאי תוספתא הכא דלצורך קדשי המזבח מוציאין את הראוי להן מקדשי בדק הבית. והיינו שאם אין כאן כדי להספיק לצורך קרבנות המזבח מוציאין מהקדש בדק הבית לכך. אבל אין קדשי בדק הבית מוציאין את הראוי להן מקדשי המזבח שאם אין כאן כדי להספיק לצורך בדק הבית אין מוציאין את הראוי להן מקדשי המזבח והיינו חומר בהקדש המזבח מה שאין בהקדש בדק הבית.

וכצ"ל גם שם בהרישא חומר בהקדש המזבח שאין נותנין הימנו להקדש הבית את הראוי לו אלא מאילך. כלומר אם יש שם מאילך והיינו מה שהוקדש לבדק הבית מוציאין ואם לאו אין מוציאין לצורך בדק הבית ממה שהוקדש להמזבח. והקדש בדק הבית מוציאין הימנו להקדש המזבח מאילך ושלא מאילך. כלומר שמשתמשין לצורך קדשי המזבח בין מאילך מהקדש המזבח אם יש שם ובין שלא מאילך אלא

מהקדש בדק הבית אם אין מספיק מהקדש המזבח". ועוד.

ולהעיר מפרש"י ריש פרשתנו (פסוק ג' "וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת" בסופו): ושאר הכסף הבא שם בנדבה עשאוה לכלי שרת וז"ל שם ד"ה זהב וכסף ונחשת וגו': כלם באו בנדבה – איש איש מה שנדבו לבו – חוץ מן הכסף שבא בשוה, מחצית השקל לכל אחד, ולא מצינו בכל מלאכת המשכן שהצרך שם כסף יותר, שנאמר וכסף פקודי העדה וגו' בקע לגלגלת וגו', ושאר הכסף הבא שם בנדבה עשאוהו לכלי שרת.

וראה כתובות קו, ב "איתיביה, וככלותם הביאו לפני המלך ויהודע (הכהן) את שאר הכסף ויעשהו כלים לבית ה' כלי שרת וגו', א"ל דאקרייך כתובי לא אקרייך נביאי (מלכים ב יב, יד) אך לא יעשה בית ה' ספות וגו' כי לעושי המלאכה יתנוהו, אי הכי קשו קראי אהדדי לא קשיא כאן שגבו והותירו כאן שגבו ולא הותירו, וכי גבו והותירו מאי הוי א"ר אבהו לב ב"ד מתנה עליהן אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהו לכלי שרת"

ובתוד"ה וכי שם "אבל אהנך דלעיל לא פריך בית גרמו ובית אבטינס דבכל הנהו היו בית ישראל מקדישין אותן לצורך כך כמו לצורך קרבנות שכל אותן דברים רגילות הן והיינו דקתני דבאין מתרומת הלשכה עצמה ולא קתני מותר היינו משום דלאו מחמת לב ב"ד מישתרו אלא מחמת ישראל אבל להך תירוצא פריך דמסיק היכא דלא הותירו אסירי והיכא דהותירו שרי פריך מאי שנא דהא פשיטא שלא לדעת כן מקדישין כיון דלא שרית ליה כי לא הותירו ומשני לב ב"ד מתנה עליהן והן מקדישין לדעת ב"ד".

נ"כ הרמב"ם הל' שקלים שם ה"ב וז"ל בכס"מ שם: "ודע דגרסינן התם בעא ר' הונא מרב כלי שרת מהו שיעשו מקדשי בדק הבית צורך מזבח נינהו ומקדשי בדק הבית אתו או צורך קרבן נינהו ומתרומת הלשכה היו עושים אותם א"ל אין נעשים אלא מתרומת הלשכה איתיביה וככלותם

הביאו לפני המלך ויהודע וכו' ל"ק כאן שגבו והותירו כאן שגבו ולא הותירו וכי גבו והותירו מאי הוי אמר רבי אבהו לב בית דין מתנה עליהם אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהו לכלי שרת. ויש לתמוה דמשמע דפליגי ארבי ישמעאל ור"ע דמר אמר מתרומת הלשכה ומר אמר ממותר נסכים אבל מקדשי בדק הבית לא. וצ"ל דכי לב ב"ד מתנה עליהם חזרו אותם מעות כמותר נסכים או כתרומת הלשכה. ומכל מקום יש לתמוה למה השמיט רבינו דבר זה דמקדשי בדק הבית אתו היכא דגבו והותירו".

וז"ל בצפע"נ שם: "ואם לא היה להם מותר כו'. כן מבואר בתוספתא דמנחות פ"ט ע"ש ועיין בתוספתא דשקלים פ"ב ועיין בכתובות ד' פ"ו ע"ב ועיין בכס"מ כאן והנה באמת לפי שיטת רבינו ז"ל דס"ל דאם נשתייר מקדשי בדק הבית יכולים לשנותו לצורך קרבן א"ש וזהו מה דר"ל בגמ' כאן שגבו והותירו וגבי מזבח זה יהיה תליא ג"כ אם מזבח לצורך קרבן או שהוא פרט מן המקדש וכבר כתבתי בזה במנין המצות ועיין במה דאמר שם בכתובות גבי פרוכת מה דמחלק בין הני שכנגד הפתחים שזה מתרומת הלשכה ר"ל משום דאמרינן בזבחים ד' נ"ה ע"ב גבי וילון מה דנעשה רק לצורך קרבן וזהו מה דר"ל ג"כ בירושלמי כאן פ"ד עבד לה כקרבן ע"ש". **ואכ"מ.**

38) שקלים פ"א מ"ג "בחמשה עשר בו שולחנות יושבין במדינה. בעשרים וחמשה בו ישבו במקדש. משישבו במקדש התחילו למשכן. את מי ממשכנין? - לויים וישראלים וגרים ועבדים משוחררין. . בחמשה עשר בו כול'. הא לתבוע, תובעין! הדא דתימר, בשהביא שתי שערות, אבל אם לא הביא שתי שערות, לא בדא".

מ"ה "אף על פי שאמרו: אין ממשכנין נשים ועבדים וקטנים, אבל אם שקלו - מקבלין מידם. . "אף על פי שאמרו" כול'. - הא לתבוע, אינן תובעין! הכא את אמר: תובעין, והכא את אמר: אין תובעין! - כאן בשהביא שתי שערות, וכאן בשלא הביא שתי שערות". אבל לא הובא בפרש"י כאן או בפ' תשא.

39) בפשטות הכתובים אינה קשיא כי הג' תרומות רק נרמזו בהג' לשונות דתרומה. אבל בפשטות מדבר בהתרומה למלאכת המשכן (כנ"ל הערה 36) שבאה בנדיבות לבו של כ"א.

40) ראה אברבנאל "וידבר ה' אל משה לאמר וגומר ויקחו לי תרומה עד ועשו ארון עצי שטים. כאשר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל ולהגדיל מעלת משה עבדו בהנהיגו אותם בעצמו ולא על ידי המלאך שאמר לשלוח לפניו צוה אותם שיעשו מקדש ויכינו אותו באופן שתשרה שכינתו בתוכם ויהיה כבוד ה' על הארון כאשר היה על הר סיני ומשם יצא הדבור והקול האלקי למשה כמו שהיה בהר ולכן צוה משה שיאמר אליהם שיעשו גזברים וגבאי צדקה שיקחו לשם ה' תרומה והפרשה שכל איש מהם ירים ויפריש מנכסיו וממונו כאשר ידבנו לבו והנה כלל במאמר הזה כוונותי",

ספורנו "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה. אמור לישראל שחפצתי שגבאים יגבו בעדי תרומה, וכן עשה משה ברדתו מן ההר, כאמרו ואחרי כן נגשו כל בני ישראל, ויצום את כל אשר דבר ה' אתו בהר סיני (להלן לד, כב) ואחר כך ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל שהם הסנהדרין קחו מאתכם תרומה (להלן לה, ד - ה) ובזה צוה להם שיגבו. וישראל לא המתינו שיגבו הסנהדרין, אבל תיכף יצאו מלפני משה והביאו עד בלי די ולפיכך לא נשאר על הנשיאים שחשבו לגבות זולתי האבנים והשמן שלא הביאו ישראל עדיין: מאת כל איש. צוה שלא יגבו בזרוע כענין שממשכנים על הצדקה, אבל יגבו מן המתנדבים בלבד" עה"פ. וראה העמק שאלה לשאלות ריש פרשתנו [אינו נעתק מפני האריכות].

41) ר"ה יז, א "ושנתנו חיתיתם בארץ חיים אמר רב חסדא זה פרנס המטיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמים א"ר יהודה אמר רב כל פרנס המטיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמים אינו רואה בן תלמיד חכם שנאמר (איוב לז, כד) לכן יראוהו אנשים לא יראה כל חכמי לבי".

ספר חסידים סי' קמה "וכן פרנס אל יטיל אימה על הצבור שלא לשם שמים וירדה וינגוש ויכוף אותם בחזקה לכבוד עצמו כדי שיהיו יראים ופוחדים ממנו וכמה עונשם גדול כי הם נמנים עם המינים והמשומדים והמסורים מוסרי ממון חבריהם בידי גוים".

42) לקו"ת בלק ע, ג "אך עכ"ז לזאת היה הכונה בודאי ואיך ממשיכים גילוי זה ודירה זו בתחתונים הוא ע"י בחי' אתכפיא ואתהפכא כמשל המלך ב"ו שרוצים לעשות לו דירה נאה שצריכים לפנות ההיכל מכל לכלוך וטינוף כו' ואח"כ לסדר שם כלים נאים מטה ושולחן כסא ומנורה כן עבודת האדם כמ"ש ויניחחו בגי'ע לעבדה ולשמרה. וארז"ל לעבדה זו רמ"ח מ"ע ולשמרה זו שס"ה ל"ת דהיינו הל"ת הם לבער הרע ובערת הרע מקרבך שלא יהיה שום לכלוך וטינוף ח"ו והמ"ע הם עד"מ תיקון וסידור כלים נאים שע"י יהיה הדירה בתחתונים שהוא ענין גילוי והמשכת אור א"ס ב"ה למטה (לע"ל ועתה ההמשכה בהעלם). וזהו שנק' עבודה לשון תיקון היינו שע"י עבודתנו אנו ממשיכים שיהיה הגילוי למטה שאנו מתקנים תיקון זה ע"י עבודתנו".

וראה שם שלח לו, ד "וזהו ענין ירידת הנשמה לעוה"ז השפל דוקא ירידה לצורך עלי' כדי לאכפיא לס"א ע"י סור מרע ועל ידי זה אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין שלא יהיו הכלים וההיכלות בבחינת מסתירים אור א"ס ב"ה רק שיהי בחי' כלים לקבל גילוי אור א"ס ב"ה ע"י בחי' ועשה טוב מצות מעשיות רמ"ח פקודין רמ"ח אברין דמלכא רק שמתחלה צריך להיות בחי' סור מרע בחי' אתכפיא סט"א כמ"ש ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו' וע"י אסתלק יקרא דקוב"ה ואז יכולים לקבל ע"י בחי' ועשה טוב גילוי אור א"ס ב"ה למטה ע"י רמ"ח מ"ע דאורייתא מחכמה נפקת והמצות הם רמ"ח המשכות מחכמה עילאה ולכן נקראים אברין דמלכא כמשל האברים שנמשך בתוכם חיות מהמוח כנראה בחוש שבמוח מרגיש כאב של כל האברים כו' כמו כן ע"י

המצות נמשך א"ס ב"ה מבחי' חכמה
עילאה לעלמין סתימין ועלמין דאתגליין
עיי"ש. ובכ"מ.

43) ד"ה ויחלוס תש"ח פ"ג ואילך [ע' 82]
"והנה תחלת העבודה וראשיתה צריכה
להיות בסדר ובחי' ישות הנ"ל כמבואר
בתו"א בד"ה ויקח המן דבעבודה דסו"מ
הנה לפעמים כאשר יצרו של אדם מתגבר
עליו ר"ל צריך לעורר בנפשו בחי' המייש
והעצבות מהתרחקותו מה' ואיך שהוא עיי'
שפל ונבזה ונוח הי' לו יותר שלא נברא . .
ובכל ענין ועצה שיסור מן הרע הי"ה טוב
שהרי הוא יוצא מן הרע ומה איכפת לו במה
ואיך הוא יוצא מן הרע. כי העיקר הוא
שיוצא מן החושך לאור. והנה כ"ז הוא
הסדר דיציאה מן הרע . . אבל לאחר שיצא
מן הסכנה צ"ל מסודר בעבודתו בועשה טוב
דכל ענינו גילוי אלקות בחי' גיא רצה"ע"
עיי"ש בארוכה.

44) פסחים נ, ב "דאמר רב יהודה אמר רב:
לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אף על פי
שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא
לשמה". וש"נ.

הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג "לא אמרו
חכמים לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות
אפילו שלא לשמה אלא כשמקיים המצות
שלומד בתורה רק שאינו לומד ומקיים לשם
שמים אלא מיראת העונש בעולם הבא . .
אבל אם אינו מקיים מה שלומד נקרא רשע
ועליו אמר הכתוב ולרשע אמר אלקים מה
לך לספר חוקי וגו' . . ויש אומרים שאף על
פי כן לעולם יעסוק אדם בתורה כי מתוך
שלא לשמה יוכל לבא לידי לשמה ללמוד על
מנת לשמור ולעשות שהמאור שבה מחזירו
למוטב כמו שאמרו חכמים על פסוק אותי
עזבו ותורתי לא שמרו הלואי אותי עזבו
ותורתי שמרו שהמאור שבה היה מחזירם
למוטב".

45) אבות פ"א מי"ז "שמעון בנו אומר . .
ולא המדרש הוא העקר, אלא המעשה. וכל
המרבה דברים, מביא חטא".

46) ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 245 הערה 37
"ועפ"ז יומתק מה שאמרו (פסחים נ, ב.
וש"נ. וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג
ובקו"א שם) "לעולם יעסוק אדם בתומ"צ
אע"פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא
לשמה" - דלכאורה: מכיון שהמעשה הוא
העיקר, למה צריך להטעם ד"שמתוך כו' בא
לשמה" - כי באם גם אח"כ לא הי' בא
ה"לשמה", חסר לא רק בה"גילוי" כ"א גם
בהמשכת העצמות, כבהערה הקודמת".

47) תניא פ"ז "אך נפש החיונית הבהמית
שבישראל שמצד הקליפה המלובשת בדם
האדם . . וכן קיום וחיות כל המעשה דבור
ומחשבה בענייני עוה"ז שאין בהם צד
איסור . . נשפע ונמשך ממדרגה השנית
שבקליפות וסטרטא אחרא שהיא קליפה
רביעית הנקראת קליפת נוגה שבעולם הזה
הנקרא עולם העשיה רובו ככולו רע רק מעט
טוב מעורב בתוכה" עיי"ש בארוכה.

48) ראה לקו"ש ח"ט ע' 168 "משא"כ דער
לשון הפרשה (אפשיידן) לייגט זיך (בעיקר)
בעת פריער איז דער דבר הנפרש געווען
אויסגעמישט מיט די אנדערע זאכן. אזוי ווי
הפרשת תרומות ומעשרות, וואס פאר דער
הפרשה - זיינען די חטין וכו' פון די תרומה
ומעשר וחולין געווען מעורב - אין דעם
טב"ל".

49) אבל טובה גם בהפרשה (שנעשית
ע"י הגיזברין בלקיחתם) - שלכן קיים
הפי' "לי לשמי" גם לאחרי שפרש"י
"תרומה הפרשה".

50) קדושים יט, יז "לאתשנא את'אחיק
בלבך הוכח תוכיח את'עמיתך ולא'תשא
עליו חטא".

51) פיה"מ הקדמה לאבות (העתקת
קאפח) "וראיתי להקדים, לפני שאתחיל
לפרש הלכה הלכה, פרקים מועילים, שיושג
לאדם בהם הקדמות, וגם יהיו לו כמפתח
למה שנאמר לקמן בפירוש. ודע, כי הדברים
שאומר בפרקים הללו, ובמה שיבוא מן
הפירוש, אינם עניינים שחדשתיים אני מלבי,
ולא פירושים שאני המצאתים, אלא הם

52) רמב"ם הל' מת"ע פ"י ה"ו "הכופה אחרים לתן צדקה ומעשה אותן שכרו גדול משכר הנותן שנאמר (ישעיה לב יז) והיה מעשה הצדקה שלום. ועל גבאי צדקה וכיוצא בהם אומר (דניאל יב ג) ומצדיקי הרבים ככוכבים".

מב"ב ט, א "א"ר אלעזר גדול המעשה יותר מן העושה שנאמר (ישעיהו לב, יז) והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם זכה הלא פרוש לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים תביא בי".

53) ב"ב יוד, א "תניא רבי יהודה אומר גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה שנאמר (ישעיהו נו, א) כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות".

עניינים מלוקטים מדברי חכמים במדרשות ובתלמוד וזולתו מחיבוריהם, וגם מדברי הפילוסופים הראשונים והאחרונים, ומחיבורי הרבה בני אדם. וקבל האמת ממי שאמרו".

הרמ"א בהקדמתו למחיר יין "ואל יחשדני המעיין שכך אני בעיני שאוכל לחבר ספרים או לדבר דברים נגד מלכים ולא אבוש. כי ידעתי שאין בארי באר מים חיים רק מקור יבש, רק שמתני נגד עיני דברי חכמי המחקר אשר דבריהם בכל ספר חכם נחקר. . ובוזה אני אומר, אם כוונתי אל האמת, אין צריך לי התנצלות כי כבר אמרו קבלו האמת ממי שאמרו".

נא לשלוח הערות או תיקונים ל: rabbimbrowd@gmail.com